

Nicolaas Henneman (Heemskerk, 8 november 1813 - Londen, 18 januari 1898) was een Nederlandse fotograaf die in Engeland werkte.

1813 Nicolaas Henneman wordt op 8 december geboren als zoon van Arie Henneman, een dagloner te Heemskerk, en Petronella Klaasdochter Wagemester.

1827-'35 Henneman is als bediende in dienst bij Jacob Boreel, de Nederlandse gezant aan het Portugese hof, en diens zuster Petronella. Jhr. Boreel

is getrouwd met Maria Joanna de Lemos Willoughby da Silva en heeft een pied-à-terre achter de stallen aan het Smidswater in Den Haag waar Henneman voor hem werkt. In 1833 overlijdt Boreel waarna Henneman met diens weduwe naar Parijs vertrekt.

1938 Henneman zou in Parijs koerier voor Lady Elisabeth Feilding zijn geweest, de moeder van William Henry Fox Talbot. In haar adresboekje is de naam 'Nicole' [zo werd Henneman door Talbot en zijn moeder genoemd] te vinden bij de notitie "Keemskerk, Mes de Haarlem, Hollande". Waarschijnlijk moet dit worden gelezen als "Heemskerk, pres de Haarlem".

1839-'40 Op 31 januari 1839 maakt Talbot zijn uitvinding van de fotografie (photogenic drawing) aan de Royal Society bekend nadat Daguerres uitvinding op 7 januari al was aangekondigd in Parijs. Henneman moet rond dezelfde tijd in Lacock als Talbots persoonlijke bediende in dienst zijn getreden.

Op 23 september 1840 vindt Talbot de calotypie - ook wel Talbotypie genoemd - uit.

1841 Talbot maakt op 16 maart zijn eerste portret van Henneman die hout zaagt voor een schuur. Henneman wordt bij Talbots fotografische experimenten betrokken, samen met diens vrouw Constance, zoals uit enkele brieven blijkt.

1842 Van 20 mei tot en met 19 juni is Henneman met Talbot op reis in België en Duitsland. In Hennemans kasboekje, genaamd Nicholl's Account, is de reis goed te volgen. Via Oostende, Mechelen en Luik reizen ze naar Keulen, Bonn, Godesberg, Mainz, Frankfurt a.M., Darmstadt, Heidelberg, Sinsheim, Stuttgart, Ulm, Augsburg, München en Holzkirchen. Ze maken op hun reis ook foto's.

1843 Henneman reist met Talbot van 12 mei tot en met 21 juli door Frankrijk. Ze fotograferen er onder andere verschillende straten en kerken in Parijs, de kathedraal te Rouen en de brug van Orléans. Talbot heeft plannen om in Parijs een commerciële studio te vestigen, geleid door de Marquis de Bassano. Deze onderneming mislukt echter. Ook een plan voor een met foto's geïllustreerde publicatie over de Franse kathedralen zal nooit verwezenlijkt worden. Dit plan komt voort uit Talbots nieuwe octrooi van 1 juni 1843 waarin hij zich de productie van foto's ten behoeve van de boekillustratie ten doel heeft gesteld.

1844 In januari begint Henneman in Reading in opdracht van Talbot met de voorbereidingen voor de inrichting van een fotografische drukkerij waar foto's in grote oplagen kunnen worden gedrukt. Deze drukkerij wordt gevestigd aan 8 Russell Terrace (tegenwoordig 55 Baker Street) en zal later in de literatuur bekend worden onder de naam 'Reading Establishment'.

Op 31 mei maakt Henneman een foto van een marmeren buste van Catherine Mary Walter, de op 16 januari overleden dochter van John Walter, hoofdredacteur van The Times. Deze foto verschijnt als frontispice in een boekje dat de familie ter nagedachtenis aan haar heeft laten maken: Record of the Death Bed of C.M. W.

In juli kijgt Antoine Claudet, een in Londen gevestigde Franse glashandelaar en daguerreotypiefotograaf, les in het calotypieren van Henneman. Met Talbot is Claudet tot een overeenkomst gekomen om in licentie calotypieportretten te mogen maken en verkopen. Henneman meldt op 5 september in een rekening aan Talbot dat hij tienduizendvierhonderd foto's heeft vervaardigd in Reading.

Van 25 september tot en met 2 november gaat Henneman met Talbot mee naar Schotland om foto's te maken die later in de uitgave Sun Pictures of Scotland worden gepubliceerd. Ze bezoeken er onder andere Kelso, Dryburgh Abbey, Melrose Abbey, Jedkirk, Glasgow, Callander, Stirling, Falkirk en Edinburgh.

1844-'46 Op 24 juni verschijnt aflevering één van The Pencil of Nature, de eerste met foto's geïllustreerde publicatie vervaardigd door Talbot en Henneman in Reading. De zesde en tevens laatste aflevering verschijnt in april 1846. Het zou het allereerste met foto's geïllustreerde boek worden, met in totaal vierentwintig afbeeldingen. De onderwerpen van de foto's varieerden van plaatsen en gebouwen die Talbot na aan het hart lagen zoals Lacock Abbey, Oxford en Parijs, tot stilleven van glas, porselein, leren boekbanden en reproducties van gravures. Met deze keuze wilde hij tevens de verschillende mogelijkheden laten zien die het medium bood. Tenminste één negatief is door Henneman gemaakt: Plate XXII, Westminster Abbey, in de laatste aflevering.

1845 Eind april houdt Henneman in Reading een lezing voor de Reading Literary and Scientific Institution over de uitvinding van de fotografie.

Hij reist in juli met Talbot en Calvert Richard Jones, die hij heeft leren fotograferen, naar York en Bristol en door Devon om er te fotograferen. Henneman maakte in Reading ook de afdrukken voor Talbots hommage aan Sir Walter Scott: Sun Pictures in Scotland. Tevens werkte hij in opdracht van anderen. Voor Sir William Stirling maakte Henneman in 1847 een supplement met foto's voor diens Annals of the Artists of Spain. Dit supplement bestond uit ruim zestig reproducties van prenten, tekeningen en enkele olieverfschilderijen. Stirlings boek was daarmee de eerste met foto's geïllustreerde kunsthistorische beschouwing en Henneman dus de eerste reproductiefotograaf. Zoals uit correspondentie blijkt beschouwde Henneman deze opdracht als een uitdaging omdat het fotograferen van tweedimensionale kunstwerken technische vaardigheid vereiste. Het resultaat was naar Stirlings volle tevredenheid. Ook nu nog blijken deze foto's van goede kwaliteit.

Calvert R. Jones vertrekt in oktober richting de Middellandse Zee waar hij onder andere in Italië en op Malta een serie foto's maakt. Henneman drukt zijn negatieven af.

In november krijgt Henneman de opdracht een portret van de 'Prince of Wales' en van een van de prinsessen te maken. Deze portretten zijn nooit teruggevonden.

In de New Rooms, een gebouw in Reading, wordt in december een Polytechnic Exhibition and Bazaar gehouden, gesponsord door The Reading Mechanics Institution. Op deze tentoonstelling zijn ook enkele door Henneman vervaardigde calotypieën te zien.

1846 George Bridges krijgt lessen in het calotyperen van Henneman waarna hij naar Malta en Sicilië afreist om er te fotograferen. Henneman drukt zijn negatieven af.

Talbot en Henneman tekenen op 6 juni een contract met betrekking tot Hennemans werkzaamheden in Reading. In augustus wordt in Reading een klein boekje met drie calotypieën van tekeningen naar hiërogliefen-inscripties vervaardigd met de titel: The Talbotype Applied to Hieroglyphs.

Henneman trouwt in september met de weduwe Sarah Price.

1847 Talbot besluit in het voorjaar de Reading Establishment te sluiten. Hij stuurt daarop Henneman naar Londen om een studio aan Regent Street op te zetten. Op de valreep maakt Henneman in Reading nog zesenzestig calotypieën van werken van Spaanse kunstenaars voor het supplement van Sir William Stirlings Annals of the Artists of Spain. Het zal het eerste boek met fotografische kunstreproducties worden.

In The Times verschijnen advertenties van 'Nicholas Henneman's Talbotype or Sun Picture Rooms' waarin hij zijn nieuwe studio en koopwaar aanprijst.

Dankzij de invloed van Talbots halfzuster Caroline Mt Edgcumbe, een van koningin Victoria's hofdames, wordt Henneman op 13 oktober benoemd tot "Photographer in Ordinary to Her Majesty".

Op 1 december vraagt Talbot aan Henneman of hij er iets voor voelt om de studio in eigen beheer te gaan voeren met als partner Thomas Agostine Malone, een chemicus die in Reading voor Henneman heeft gewerkt.

1848 Hennemans vrouw Sarah Price overlijdt op 8 maart.

Henneman en Malone accepteren het aanbod van Talbot een eigen portretstudio te beginnen. Op 16 en 17 juni sluiten zij een overeenkomst met Talbot.

1849 Henneman en Malone maken een uitgave van fotografische reproducties van zeventiende-eeuwse gegraveerde portretten door Spaanse kunstenaars. Het boekje wordt vervaardigd in een oplage van vijftig exemplaren.

In mei associëren Henneman en Malone zich korte tijd met een zekere Kuhn, een Duitse portretfotograaf.

Talbot en Malone verkrijgen in december gezamenlijk een octrooi: "Improvements in Photography, nr. 12906". Voor dit octrooi onderzoekt Malone of porselein een goede drager voor een gevoelige emulsie is. Talbot betaalt het octrooi, de firma Henneman & Malone neemt de experimenten voor zijn rekening waarvoor ze £100 ontvangt.

1850 Op 9 maart adverteren Henneman en Malone in The Literary Gazette en op 13 maart in The Times. Ze maken volgens deze advertenties portretten - ook bij slecht weer -, reproduceren daguerreotypieën, fotograferen beeldhouwwerken, gravures en zeldzame boeken, verkopen apparatuur en chemicaliën, en bieden een collectie foto's van Frankrijk, Italië, Duitsland en Amerika te koop aan.

1851 Henneman en Malone nemen deel aan de Great Exhibition in Hyde Park. Niet lang daarna trekt Malone zich terug uit de firma in Regent Street. Henneman gaat verder onder de naam Henneman & Co.

Op 4 november 1851 krijgt Henneman hoog bezoek. Dank zij het lobbywerk van Talbot kan hij een portret maken van de Hongaarse vrijheidsstrijder Lajos Kossuth. Er was nog al wat overredingskracht voor nodig, want Kossuth wenste alleen voor Hongaarse kunstenaars te poseren. Toen men hem duidelijk had gemaakt dat er in Londen geen Hongaren in deze specifieke tak van kunst werkzaam waren, ging hij akkoord mits de opbrengsten van de verkoop van het portret (voor 15 shilling per stuk) ten goede zouden komen aan de Hongaarse vluchtelingen. Op 31 december adverteert Henneman met dit portret in The Times.

1852 Op 24 juli hertrouwt Henneman met Sarah Ann Carver.

In december stelt hij enkele portretten, gedrukt van collodium glasnegatieven, tentoon op de Exhibition of Recent Specimens of Photography in Londen. Dit is de eerste fototentoonstelling die ooit in Engeland is gehouden.

1853-'56 1853 was een zeer succesvol jaar voor Henneman die toen achthonderd-drieëndertig portretten maakte. In datzelfde jaar beschreef een redacteur van Charles Dickens' tijdschrift Household Words Hennemans studio, waarin hij de fotograaf behendig een glasnegatief zag prepareren.

Henneman wordt docent fotografie aan het Royal Panopticon of Science and Art. Voor 5 guinea geeft hij een cursus van zes lessen. In 1856 sluit dit instituut zijn deuren wegens slecht zakelijk beleid.

In juli word Hennemans zoon Charles Nicholl gedoopt in St. Mary's Church, Willesden.

1854 Op de Exhibition of Photographs and Daguerreotypes in de Gallery of The Society of Water Colour Painters in Londen is Henneman met acht portretten een van de deelnemers. Op 21 juli adverteert Henneman in The Journal of the Photographic Society met zijn nieuwe fotodrukkerij die hij in Kensal Green aan de rand van Londen heeft geopend. Hier gaat het afdrukken van de foto's plaats vinden.

1855 In januari en februari is Henneman een van de deelnemers aan de Exhibition of Photographs and Daguerreotypes in de Gallery of The Society of Water Colour Painters met diverse portretten en reproducties van prenten.

Op de Tentoonstelling van Photographie en Heliographie, georganiseerd in juni door de Vereniging voor Volksvlucht in het Paleis voor Volksvlucht in Amsterdam, stelt Henneman foto's van enkele Zuid-Afrikaanse zoeloes tentoon.

De Franse fotografierecriticus Ernest Lacan wijdde een uitgebreid artikel aan Henneman in La Lumière waarin hij diens serie foto's van zoeloes uitbundig prees. Henneman moet de gave hebben gehad om zijn modellen goed op hun gemak te kunnen stellen waardoor zijn

portretten nooit een geforceerde indruk maken. Hoewel het bezoek van de zoeloes aan Londen, waar ze tentoongesteld werden, ongetwijfeld een beangstigende gebeurtenis voor hen moet zijn geweest, is het Henneman toch gelukt om hen een redelijk ontspannen en natuurlijke pose aan te laten nemen. Een punt van kritiek betrof de verzorging van de afdrukken. Volgens Lacan zou Henneman zijn afdrukken niet goed fixeren en afwerken waardoor die aanmerkelijk aan kracht en toon inboetten.

Hennemans zoon George wordt aan het eind van de zomer geboren.

1856 In januari en februari neemt Henneman voor de laatste keer deel aan de Exhibition of Photographs and Daguerreotypes in de Gallery of The Society of Water Colour Painters met enkele ingekleurde portretten.

In de zomer wordt het duidelijk dat zijn studio slecht loopt en beter kan worden gesloten. Talbots advocaat Bolton voert de onderhandelingen die nodig zijn voor de ontmanteling. Als eerste wordt het pand te Kensal Green verkocht. Verder bespreekt Bolton met Henneman diens plannen voor de toekomst. Zonder dat Henneman daar weet van heeft, neemt Talbot een groot deel van de schulden op zich.

1857 Hennemans derde zoon, Theodore, wordt in het voorjaar geboren. Waarschijnlijk heeft Henneman met zijn familie Kensal Green al verlaten en wonen ze weer op Regent Street 122.

1858 Henneman vraagt Talbot of hij een baan kan krijgen in een bedrijf voor 'photoglyphic engraving' dat Talbot van plan is op te zetten. Talbots plannen zullen echter geen doorgang vinden.

1859 Talbot probeert tevergeefs voor Henneman een baan te regelen bij William Crookes, de hoofdredacteur van de Photographic News.

1863-'67 Op uitnodiging van Napoleon Sarony, de broer van de fotograaf Oliver Sarony te Scarborough, komt Henneman naar Birmingham. Sarony heeft tussen 1864 en 1866 een bedrijf met Robert White Thrupp op 66 New Street, Birmingham, waar Henneman werkzaam zou zijn geweest.

1868 In 1868 heeft Henneman Talbot al laten weten dat hij niet tevreden is met zijn situatie als 'operator' in Birmingham. Hij keert terug naar Londen.

1872-'97 Henneman houdt samen met zijn vrouw een pension, 18 Half Moon Street, Londen.

In **1877** overlijdt Talbot. Hennemans zoon Theodore overlijdt in **1891**, zijn zoon George in **1897**.

1898 Nicolaas Henneman overlijdt op 18 januari, 84 jaar oud.

Het is niet waarschijnlijk dat Henneman fotograaf zou zijn geworden als hij in Nederland was gebleven. Hij had geen blijk gegeven van een grote scheppingsdrift of een uitgesproken artistiek talent toen hij op zesentwintigjarige leeftijd in dienst kwam van Talbot. Bovendien verhinderde zijn afkomst uit een arm daglonersgezin dat hij kennis kon nemen van de chemie en de optica. Henneman beschikte echter wel over een avontuurlijke geest die hem via Parijs naar Engeland voerde waar hij de persoonlijke bediende werd van William Henry Fox Talbot (1800-1877).

Een vroeg fotografisch portret, toegeschreven aan Talbot, bevindt zich in het Rijksmuseum

In IJburg is er een hofje naar hem vernoemd: Nicolaas Hennemanhof